

تخاطیب

معیشة پرهیزکارانه

تقوا در کلام رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی)

مجلس شورای اسلامی ایران

کتابخانه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی

مقدمه

هدف نهایی از خلقت انسان، رسیدن به قرب الهی است و راه رسیدن به این مقام، با گذر از امتحانات و آزمونهای گوناگون حاصل میشود. انبیای عظام و امامان والامقام (صلوات الله علیهم اجمعین) نیز به دنبال رساندن انسان به این سرمنزل بوده‌اند. اما اهتمام به آخرت و مقامات معنوی، باعث غفلت ایشان از زندگی دنیوی نشده است. انسان متکامل در بینش الهی، هم به آبادانی دنیا میپردازد و هم به آبادانی آخرت، و حاصل این دو، رسیدن به حیاتی است که در اصطلاح قرآنی از آن تعبیر به «حیات طیبه» شده است. حیات طیبه در سایه‌ی رشد اخلاقی فردی و پیشرفت معنوی، علمی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و دستیابی به عدالت اجتماعی به دست می‌آید.

در معارف اسلامی و براساس آیه‌ی ۹۷ سوره‌ی نحل حیات طیبه پاداش اعمال صالحه‌ی مردان و زنان مؤمنی است که از سوی پروردگار به آن اعطاء میشود. بنابراین رسیدن به حیات طیبه جز با عمل به احکام و مقررات دین مقدس اسلام حاصل نخواهد شد. از سوی دیگری از مفاهیمی که در فرهنگ اسلامی از ارزش والایی برخوردار است، «تقوا» است. به گونه‌ای که تقوا به عنوان هدف و غایت بسیاری از عبادات و دستورات دینی برشمرده

و شرط قبولی عبادات و همچنین شرط بهره‌مندی از هدایت‌های قرآن نیز دانسته شده است. در فرهنگ اسلامی ارزش انسانها به ثروت، مقام و منزلت اجتماعی و نسب خانوادگی نیست، بلکه این تقوا است که ملاک ارزش‌گذاری است. اگر تقوا در زندگی فردی و حیات اجتماعی ملاک عمل قرار گیرد، جامعه روی صلاح و پیروزی را خواهد دید.

تقوا به معنای مراقبت دائمی از رفتار و گفتار است و برترین مصادیق آن، انجام واجبات و ترک محرمات می‌باشد. در زبان فارسی معمولاً این واژه به «پرهیزکاری» ترجمه می‌گردد اما همان‌طور که مخاطب محترم خواهند دید، رهبر فرزانه‌ی انقلاب (مدظله) در بیانات متعدّد با استناد به آیات قرآن کریم و احادیث معصومین (علیهم‌السلام) تقوا را به «شدّت مراقبتی که انسان در اعمال شخصی خود از راه حق تخطّی نکند»^۱ معنی کرده و برخی از مصادیق آن را چنین برشمرده‌اند: «این معنی تقوا است. یعنی کاملاً مراقب خود باشد. در دست زدن به پول مراقبت کند، در دست زدن به آبروی انسانها مراقبت کند، در گزینشها مراقبت کند، در طرد کردنها مراقبت کند، در حرف زدن مراقبت کند که برخلاف حق سخن نگوید یعنی شدّت مراقبت»^۲. «تقوا چیزی نیست جز مراقبت از خویشتن، از گفتار خود، از کردار خود، از معاشرت خود، از تصمیم‌گیری خود. مراقب باشیم در تصمیم‌گیری ما، در عمل ما، در فکر و سخن ما اراده‌ی شیطانی وارد نشود. این همان تقوا است»^۳.

کتاب حاضر دربرگیرنده‌ی بیانات معظم‌له در موضوع تقوا است. ایشان در بیانات مختلف خود بویژه در خطبه‌های نماز جمعه و در جمع کارگزاران نظام و همچنین در دیدارهای ماه مبارک رمضان، به بحث درباره‌ی تقوا پرداخته‌اند. ایشان با تعریف این مفهوم اخلاقی و بیان اهمّیت و همچنین آثار تقوا و زیانهای بی‌تقوایی، مخاطبان خود را به رعایت تقوا توصیه کرده‌اند.

۱. در دیدار با ائمه‌المراتب مختلف مردم به مناسبت میلاد امیرالمؤمنین علی (ع) ۳۰/۰۶/۱۳۸۱

۲. همان

۳. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۴/۱۱/۱۳۸۲